

Slovenski dom

Štev. 255

V Ljubljani, v soboto, 7. novembra 1942-XXI

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.Oredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Vojno poročilo št. 894

Bitka v Egiptu divja z nespremenjeno srditostjo

Italijansko uradno vojno poročilo št. 894 pravi: Italijanski in nemški oddelki so včeraj zapletli v silovite boje nasprotnikove oklepne oddelke na predelu med Fuki in Marsa Matruhom. Zvečer je bitka še trajala z nespremenjeno srditostjo.

Rim, 7. nov. s. Bitka, ki se je začela 25. oktobra na postojankah pri El Alameinu, se je naslednje dni nadaljevala z nespremenjeno srditostjo. Proti naraščajoči premoči tankov in nasprotnikovega letalstva so italijanske in nemške čete v duhu čudovite tekme in junaštva nudile zagrozen in pogumen odpor ter so večkrat prešle v protinapad in ponovno utrdile svoje postojanke.

Anglesko poveljstvo ni nehalo napadati z novimi množicami oklepnih vozil in svežih pehotnih edinic. Proti prvim in drugim so se ose skupine dolgo borile na bojišču pri El Alameinu in le očitna nasprotnikova premoč jih je po bitki, ki pomeni nove strani junaštva, prisilila k umiku proti zabodu po nadvse trdih bojih, zlasti na obalnem pasu egiptovske pušave.

Po drugi strani pa velikanski napor Anglije in Amerike v sedanji ofenzivi zopet dokazuje važnost sredozemskega bojišča. Taktični položaj je nejasen, ker je sovražnika njegovo napredovanje veljalo velike izgube v ljudeh in blagu.

Zaveznice si niso edine glede drugega bojišča

Ameriški novinar je odkril nekaj zanimivih točk o notranjem sporu
in nesoglasju med Anglijo, Ameriko in Rusijo

Buenos Aires, 7. nov. s. V listu »Washington Post« je novinar Drewe Pearson, ki je Rooseveltov sorodnik in dobiiva poročila, neposredno iz Bele hiše, objavil nekaj zanimivih pojasnitev o nejevolji glede vojne strategije pri treh velikih zaveznicah v Londonu, Washingtonu in Moskvi.

Najbolj sporna točka je, kakor vemo, vprašanje o drugem bojišču. Dovolj je bilo, da so se jeli govoriti o potrebi drugega bojišča, že so se rodila najgloblja nesoglasja med zaveznicami. Pearson piše, da Anglija sodi, da je nesporazuma kriva Amerika, Sovjetska zveza pa spet meni, da sta odgovorni za to Anglija in Amerika, češ da se ne držita pogodb.

Prvi znak nesoglasja se je pojavil, ko je Molotov obiskal Washington, kjer navzlic trditvam zavezniškega tiska niso prišli do soglasnih zaključkov. Res je sicer, da so na Roosevelta pritiskali, naj zagovarja misel o takojšnjem nastopu na drugem bojišču, a ko je nato v Beli hiši zbral vojaške načelnike, sta mu načelnik vrhovnega poveljstva Marshall in mornariški poveljnik King povedala, da bi bila pustolovščina preveč tvegana. Če bi stvar spodletela, bi namreč prišlo do nepopravljivega poloma. Zato tudi ob tej priliki niso mogli priti do pravih zaključkov. Churchill je bil dobro obveščen o sodbah v Beli hiši ter o predsednikovem mnenju, ki se je morda preveč potegnil za Molotova. Zato je ameriškega predsednika po telefonu opominjal, da bi bili govori o drugem bojišču škodljivi. Po tem telefonskem pogovoru je bil Roosevelt zelo nejevoljen ter je takoj sklical vojaške poveljnike na drug sestanek, na katerega je povabil tudi načelnika za vojno izdelavo Nelsona. Vendar pa je predsednik tudi na tem sestanku naletel na ugovore vojaških sodelavcev, ki so nasprotovali drugemu bojišču. Sredi razgovorov se je bajje Roosevelt obrnil na Nelsona ter dejal: »Nehajte mi že vendar govoriti o tem, da je nemogoče, kar zahtevamo.«

Bilo je politi, ko so nemške motorizirane čete zmagovito prodirale po stepah južne Rusije s povprečno hitrostjo 30 km na dan. Vse orožje, ki so ga izdelali v Združenih državah, je bilo bolj ko kdaj potrebno anglosaksonskima zaveznicama za njuno brodovje in letalstvo; veliko zavezniško ladijsko spremeljo pa, ki je plula proti Murmansku, so nemške podmornice deloma razkropile deloma uničile Churchill pa je dejal, da morajo Amerikanci nuditi 50 odstotkov svojih vojaških sil, če naj začnejo s skupnim drugim bojiščem. Zato bi bilo potrebno, da se ameriške čete izkrajajo v Angliji, kjer naj bi branile otok, če bi vdor v Francijo spodletel.

Ko so razgovori obtičali, se je Churchill odpravil v Moskvo, da bi vprašanje razjasnil. Zavezniški listi so tedaj pisali, da je prvi dan razgovorov med Churchillom in Stalinom potekel precej veselo. A nerodnosti so se pokazale šele drugi dan, ko so o stvari globlje razpravljali in ko so vsi voditelji prikazali uspehe svojih preučevanj o možnosti drugega bojišča. Tretji dan je že izbruhnil vihar. Churchill je dejal, da je to stvar, ki jo mora biti vsi zavezniški voditelji pripravljeni sprejeti, če se ji ne bomo mogli izogniti.

Boj z draginjo v Turčiji

Carigrad, 7. nov. s. Vprašanje o cenah življenjskih potrebščin postaja vedno košljivejšo. Na pribodnji seji se bo vlada bavila prvenstveno s tem vprašanjem. Že nekaj dni je od tega, ko so s trga izginile vžgalice in sladkor. Ni manjše preglavice ne dela preskrba s kurivom. Čeravno ima Turčija zadošči premogovnikov, vendar premoga za zimo primanjkuje. Včeraj so časopisi objavili odstop glavnega ravnatelja urada za preskrbo z gorivom. Oblasti so sklenile omejiti javno razsvetljavo, obenem pa odredile, da se morajo javni lokali in gledališke dvorane zapirati že ob 22. uri, da bi se s tem prihranile večje količine električnega toka. Da bi zajel verizništvo, je carigradski guverner odredil, da bo postavil na eramotni odel vsakogar, ki bi se v tem pogledu pregrešil, obenem pa bo dal sestaviti črne liste, ki bodo sproti objavljene v dnevnem časopisu.

Osvojitev novih postojank na kavkaškem bojišču pri Tuapseju

Nemški in romunski napadi ob Tereku — Srditi boji pri Fuki in Marsa Matruhu

Hitlerjev glavni stan, 7. novembra. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na odseku pri Tuapseju je bilo v težkih napadalnih bojih, ki jih je uspešno podpiralo letalstvo, zavzetih več sovjetskih bojnih postojank. Protinapadi so bili odbiti.

Na področju ob zgornjem Tereku nemške in romunske čete v sodelovanju z letali za bližnje podelite še vedno napadajo kljub sovjetskemu odporu. Samo včeraj je bilo tu sestreljenih 35 sovjetskih letal.

Bojni nastopi v Stalingradu so bili 5. novembra omejeni na obojestransko živahno udejstvovanje napadalnih oddelkov in na odbijanje posameznih sovjetskih prodorov. Železniške zveze vzhodno od Volge so bojna letala vse dan napadala.

Na bojišču ob Donu so madžarski napadalni oddelki prodrli preko reke in so na vzhodni obali uničili več sovjetskih postojank ter zavzeli 34 podzemeljskih utrdb. Več topov ter mnogo lahkega in težkega pehotnega orožja je bilo zaplenjenega.

Letalstvo je napadlo sovjetske postojanke in čete južno od Ostaškova. Kolodvor v Ostaškovo je bil podnevi in ponoči bombardiran.

Jugovzhodno od Ilmenskega jezera je bilo v krajevnih napadih proti močnemu sovjetskemu odporu v naskoku zavzetih 37 bojnih postojank. Pri tem je bilo zaplenjenih 9 topov in 68 strojníc ter metalcev granat.

Na Ladoškem jezeru so letala poškodovala en parni vlačilec, dva tovorna čolna, eno topničarko, eno protiletalsko ladjo in šest preskrbovalnih ladij. Bojna letala in strmoglavi so uspešno nadaljevala bombardiranje Murmanska in murmanske železnice.

Na Severnem morju je bila potopljena z bombami 6000 tonska trgovska ladja. Druga večja ladja je bila hudo poškodovana.

Nemški in italijanski oddelki so včeraj v silovitih borbah napadali angleške oklepne oddelke na ozemlju pri Fuki in Marsa Matruhu. Proti večeru so se boji proti nadaljnjemu angleškemu pritisku nadaljevali z nezmanjšano srditostjo.

Bojna letala so podnevi napadla razne kraje v jugovzhodni Angliji.

Položaj na raznih ruskih bojiščih

Berlin, 7. nov. s. Zadnjih 48 ur je izboljšanje vremenskih razmer omogočilo obnovitev živahnejše ofenzive. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da so romunske čete izvedle nekaj zmagovitih napadalnih sunkov ter tako izboljšale številne postojanke, ki so jih iztrgale boljševoikom. Romuni so v naskoku zavzeli še 12 drugih utrdb in zadali sovražniku težke izgube.

Severno od Tuapseja so nemški planinski strelci nadaljevali napade na gorske postojanke. Letalstvo je krepko podpiralo kopenske boje in je neprestano bilo po nasprotnih postojankah in utrdbah. Nemški bombniki so napadali tudi pristaniške naprave v Tuapseju. Veliki požari so izbruhnili v petrolejskih skladiščih, v živilskih skladiščih ter na pristaniških napravah samih, kjer je nastalo strašno razdejanie. Tri prevozne ladje, ki so bile zadržane v pristanišču, in so imele skupno okoli 15.000 ton, so bile potopljene.

Na bojišču ob Tereku se je sovražni odpor znatno poostil. Kljub temu so nemške čete zasedle novo področje. V Stalingradu so Nemci z naskokom zavzeli močna sovražna odprna gnezda, narejena v podtlačnih industrijskih zgradbah. Na Volgi je bil potopljen 300 tonski vlačilec.

Bukarešta, 7. nov. s. Tukajšnji krogi razlagajo položaj na raznih kavkaških bojiščih in pravijo, da so nepričakovani premiki zavezniških čet povzročili

zmelo v sovjetskem poveljstvu. Dočim se po eni strani napredovanje nadaljuje tudi v krajih, kjer ozemeljske razmere niso ugodne in kjer sovražnik z labkoto izvaja protinapade, pa se po drugi strani opažajo premiki sovjetskih čet ne le v neposrednem zaledju bojišča, marveč tudi v krajih, zelo oddaljenih od bojišča, v Kavkaziji in vse do turške meje. Ta nervoznost je znak, da so Nemci popolnoma preprečili načrt Sovjetov, ki so se v kočljivem trenutku naenkrat znašli zaradi napačnih računov ne samo v slabem taktičnem in strateškem, marveč tudi številčnem položaju. Neredni premiki čet v zaledju so tudi prinesli nered v sovjetsko notranjost samo.

Delavci za avtarkijo pozdravljajo Duceja

Rim, 7. novembra. s. Duce je dobil naslednjo hrzjavko:

»V Turinu, ki ste ga vi, Duce, poklicali, naj bo vsem vzpodbuda in zgled na področju avtarkije, se je začelo prvo italijansko-nemško zborovanje za avtarkijo, ki ga prirejata zavod za narodne avtarkične razstave in pa Zveza nemških inženirjev iz Berlina. Vam, Duce, ki ste že zdavnaj trdili, da je brez gospodarske neodvisnosti tudi politična neodvisnost zelo v nevarnosti, ponavljajo italijanski in nemški predstavitelji ter udeleženci zborovanja, da bodo tudi na področju avtarkije trdnost doseženi vsi cilji. Amicucci, državni podtlačnik za korporacije, Balzarini, nadzornik PNF, Mazzini in Gianni, predsednik in podpredsednik zavoda za narodne avtarkične razstave, Ude in Stobel, ravnatelja Zveze nemških inženirjev.«

Fašizem in Italija po sodbi romunskega časnikarja

Bukarešta, 7. nov. s. znani romunski pisatelj Ion Marin Sadoveanu, ki se je udeležil potovanja romunskih časnikarjev po Italiji, objavlja v listu »Timpul« članek z naslovom »Čudovita italijanska prikazen«. V njem pravi: »Potnik, ki mu je danes dano videti italijansko voljo do zmage in vero vanjo, ugotovi v prvi vrsti dve značilnosti, ki sta temelji tega velikega naroda. Ti značilnosti sta življenjska sila in edinstvo. Današnji Italijan je sinteza cele velike preteklosti. Edinstvo v enem samem narodnem čustvovanju, v enem samem socialnem in političnem nauku, predstavlja potem tisto čudovito prikazen, ki ji daje mogočnega poudarka ravno različnost bogate in plemenite italijanske čudi. Fašizem je na vseh področjih dal končno veličino in popolno uravnoteženost italijanskemu duhu, kakor se to ni zgodilo niti v stari dobi rimskega cesarstva.«

Knežinja Piemontska na obisku v Milanu

Milan, 7. novembra. s. Knežinja Piemontska je nepričakovano dospela v Milan včeraj dopoldne ter se z ljubečo mislijo brž podala v bolnišnico Rdečega križa, nato pa v višjo bolnišnico, da bi obiskala ranjence, žrtve nasprotnikovih letalskih napadov. Ranjenecem je povedala besede tolažbe in vere. V bolnišnici Rdečega križa se je visoka gospa tudi prisrčno ustavila pri nekaterih slavnih vojnih ranjencih, ki so se vrnili z različnih bojišč. Ko se je vračala v kraljevi grad, je knežinja šla po nekaterih zadetih predelih, se ustavljala in prijazno pogovarjala z rodbinami oškodovancev.

Nemški general Stump slavno padel v Afriki

Berlin, 7. novembra. s. Poročajo, da je dne 24. oktobra na čelu svojih čet padel na polju časti v Severni Afriki general nemških oklepnih oddelkov Georg Stump. Imel je odlikovanje železnega križa.

Od 8. do 12. novembra bo v Rimu ehod matematikov pod predsed. akademika Severija. Na shodu bo nad 100 Italijanov in okoli 30 tujcev iz Belgije, Bolgarije, Vatikana, Hrvaške, Nemčije, Norveške, Romunije, Španije, Švice in Madžarske.

V Tokiu je umrl 92-letni bivši japonski ministriki predsednik Keigo Kyoura.

Demonstracije in spopadi v Indiji brez konca in kraja

Bangkok, 7. nov. s. Demonstracije, spopadi in sabotaže se v vsej Indiji nadaljujejo navzlic ukrepom angleških oblasti, ki hočejo na vsak način preprečiti splošno vstajo. V Rubliju so policijski agentje streljali na skupine dijakov, ki so korakali po ulicah ter zahtevali svobodno Indijo in metali protiangelske letake. V Peshavarju je četa vojakov naskočila skupino demonstrantov, ki je napadla zapore. Pet vojakov je bilo ranjenih od kamenja, en demonstrant pa je obležal mrtve, ko je poskušal iztrgati orožje policaju, ki se je bil ravno pripravljati na to, da bo oddal nekaj strelcev med množico. V upanju, da bo lahko naredila konec stalnim sabotažam, ki so se ponavljale v zadnjem času v elektrotehničnih delavnicah v Lahoreju, je vlada iz Punjaba odsta-

Zanimivo odkritje v bivšem češko- slovaškem zunanjem ministrstvu

Berlin, 7. nov. s. Listi objavljajo listino, ki so jo našli v arhivu nekdanjega češkoslovaškega zunanjega ministrstva v Pragi, pa jo je sedaj objavilo nemško zunanje ministrstvo. Iz listine je razvidno, da je dobival znani angleški časnikar Wickham Steed, ki je bil nekdanji glavni urednik »Timesa«, sedaj pa je predsednik tako imenovanega mednarodnega časnikarskega združenja, v letih od 1923 pa do 1936 precejšnje zneske iz češkega zunanjega ministrstva za propagando in širjenje sovražstva proti Nemčiji, s tem da je objavljati članke v veliki angleški reviji »Review«. Celotni znesek, ki ga je ta časnikar dobil, znaša več tisoč funtov sterlingov in več sto tisoč čeških kron, izplačevali pa go mu ta denar na račun sodelovanja pri češkoslovaški časopisni agenciji »Centro Press«. Berlinski listi objavljajo tudi fotografske posnetke te listine, iz katere je razvidno vse delovanje navedenega časnikarja, kakor tudi lažna sredstva, ki so jih bogataški režimi uporabljali, da bi zastrupili Evropo s sovražstvom proti Nemčiji. Hkrati listi poudarjajo, da je to nesporen dokaz, kako pokvarjeno je angleško časnikarstvo, ki se da tako hitro in za majhen denar vpreči za nečedne stvari. Danes pa gospod Steed — piše list »Angriff« — skuša širiti mnenje, da so člani njegovega mednarodnega časnikarskega združenja najhujše osebe, kar jih je na svetu. Listina, ki jo objavlja nemški tisk, razkrinkuje tega sleparja, zraven pa dokazuje, kakšnega kova je angleško časnikarstvo.

Spori na južnoameriškem obrambnem posvetu

Buenos Aires, 7. novembra. s. Kar je bilo lahko domnevati, se dogaja in se delno že dogodilo v urugvajski prestolnici Montevideu na sejah vseameriške komisije, ki so jo sklicali, da bi razpravljala o poenotenju pobud in sredstev za obrambo južnoameriške celice, glede katere ni nikdar nikomur še prišlo na um, da bi jo ogrožalo. Lahko je bilo domnevati, da bodo zastopniki Združenih držav, ki jih ojačujeta število in pa hlapčevska podvrženost južnoameriških republik, pritiskali do

vila ravnateljstvo tovarne. V znamenje protesta so indijski delavci zapustili delo. Neka skupina članov domoljubne organizacije v Bengaliji pa je napadla in zažgala malo železniško postajo v Gauripuru. Med policijskimi preiskavami pred nekaj dnevi je bilo v Kalkuti prijetih 132 oseb pod sumom, da so organizirale protibritanska združenja. Med aretiranimi sta tudi dva vseučiliška profesorja, 32 študentov in 14 študent. V Durbhiju so napadali razbili hišo inženirja, ki je bil ravnatelj železnice za tisto pokrajino. Ta mož je v kavarni ob črni kavi izjavil, da se da vstaja zatreti edino tako, da se Indiji živi s hišami vred požgo. Inženir se je rešil s tem, da je skočil skozi okno in pobegnil.

skrajnosti na državi, ki se jim nočeta vdati. Ker pa zastopnik argentinske vlade ni hotel odnehati zahtevam večine, je sejo zapustil in se vrnil v Buenos Aires. Seje komisije so bile odložene. Posvetovanja v Montevideu so še poostila nesporazum med Chilejem in Združenimi državami. To pa zaradi objave spomenice, s katero je ameriška vlada potrdila cenene in žaljive obtožbe, ki jih je v svojem zadnjem govoru izrekel namestnik ameriškega zunanjega ministra Welles.

Japonski protest zaradi ravnanja z japonskimi ujetniki in interniranci

Tokio, 7. nov. s. Japonsko zunanje ministrstvo je objavilo besedilo protestne spomenice, katero je japonska vlada poslala vladi Združenih držav in kanadski vladi glede nečloveškega ravnanja z interniranimi japonskimi državljani. Ker je bila obveščena, da nameravajo angleške oblasti začeti z nasilji tudi proti nemškim ujetnikom, je japonska vlada izjavila, da se je do zadnje pike točno držala načel, ki jih narekuje mednarodno pravo glede vojne, storila pa je tudi prav vse, kar je bilo v njeni moči, da bi se teh določil držala tudi pri ravnanju z angleškimi ujetniki, ki so v japonskih rokah. Če bi pa angleška vlada svojega ravnanja ne prilagodila tem določbam, bo japonska vlada prisiljena spreminiti svoje etališče in bo nadaljnje ravnanje spravila v sklad s protiukrepi, ki jih je uvedla že nemška vlada.

Vesti 7. novembra

V Bukarešti so odobrili trgovinsko pogodbo med Romunijo in Španijo, ki je bila podpisana dne 18. septembra v Madridu.

Romunsko zastopstvo je odpotovalo danes v Rim na nova gospodarska pogajanja z Italijo.

Med japonsko vojaško upravo na Filipinih in japonskim guvernerjem v Hong-Kongu je bil sklenjen dogovor glede izmenjave blaga s Filipinov. Filipini bodo izvažali v Hong-Kong sirovine, iz Hong-Konga pa cigarete, čaj in druge življenjske potreščine.

Laži ovaditelji niso deležni amnestije

Ljubljana, 7. novembra.

Ze pred meseci je bilo v vsem ljubljanskem časopisju objavljeno kratko in odločno opozorilo, da bo odredeno strogo kazensko postopanje proti vsem onim osebam, ki podajajo vojaškim in drugim oblastem lažne ovadbe ter v njih navajajo okolnosti in kazniva dejanja, ki naj bi jih zakrivila njim neljube osebe. Vojaške in politične oblasti so v svojem objektivnem postopanju že ugotovile več primerov grdih in zlobnih denunciacij ter so ovaditelje izročile sodišču, da je proti njim uvedlo po kazenskem zak. določeno postopanje.

Pri ljubljanskem okrožnem sodišču se razvija kazensko postopanje proti nekemu železničarju, ki je ovadil dva svoja stanovska tovariša pri novelstvu železniške milice, to popolnoma lažno in neutemeljeno, da sta komunisti, da podpirata partizane in jim dajeta informacije. To ovadbo je ta železničar podal anonimno. Zakaj je to storil? Kakor je pokazal rezultat nadaljnje in obširne preiskave ter uradnih poizvedb, je železničar imel namen, da bi s pravilnimi tovariši, ki mu nikdar nista storila nič zalega, ob službo in bi nato zasedel njihovo boljša mesta.

Na omenjeno komando naslovljena ovadba je imela prvič za posledico, da je bila pri obeh ovadencih izvršena temeljita hišna preiskava, da je komanda nato izvedla še druge poizvedbe o utemeljenosti ovadbe. Rezultat vseh vestnih in točnih poizvedb je bil, da se je ovadba izkazala kot neosnovana. Dognalo pa se je tudi ime pisca te anonimne ovadbe. Ta je bil železničar, ki je naposled pod silo raznih dokazov priznal, da je res sam osebnost sestavil in pisal zadevno anonimno ovadbo, da je to storil iz osebnih nagibov, da pa so drugače vsi v ovadbi navedeni očitki neosnovani. Poveljstvo železniške milice je nato zadevo izročilo ljubljanskemu državnemu tožilstvu, ki je odredilo proti železničarju kazensko postopanje zaradi prestopka pravo sodbe po § 139 k. z. Ta določa kazno do 5 let strogega zaporja za vsakogar, ki oblastvom ovadi lažno, zoper svoje prepričanje, da je kdo storil kaznivo dejanje z namenom, da bi se proti njemu začelo kazensko postopanje.

Ker je bila zadeva še v teku preiskave prav ob času, ko je bil objavljen amnestijski odlok Nj. Vel. Kralja in Cesarja, je preiskovalni sodnik izdal rešitev, da je železničar-lažiovaditelj deležen amnestije, ko gre za kaznivo dejanje, za katero kazenski zakon ne določa večje nego do petletno zaporno kazno. Proti tej rešitvi preiskovalnega sodnika se je državni tožilec pritožil na višjo sodno inštanco, na okrožno sodišče in je svojo pritožbo med drugim utemeljeval, da obdolženec ne more biti deležen amnestije, ker so izključene od amnestije ugodnosti vse one osebe, ki zagreše kaznivo dejanje zoper vojno disciplino ali zlorablja okolnosti, ki jih je povzročilo vojno stanje. Pritožba je zlasti naglasila, da je obdolženec s svojo

lažno ovadbo vsekakor kršil vojno disciplino, ker se je zavedal in bi se moral zavedati, da povzroči s svojo neosnovano ovadbo državnim oblastem le nepotrebno poslovanje, je pa tudi obdolženec neosnovano obdolžil hudega zločinca dve povsem neprizadeti osebi, ki bi mogli po obstoječih predpisih glede na vojno stanje biti izpostavljeni celo svoji življenjski nevarnosti. Obdolženec namen, da bi dva do cela nedolžna in vestna državljana spravil ob službo in sam zasedel njihova mesta, kaže na to, da je postopal brezvestno in tudi zlorabil okolnosti, ki jih je povzročilo vojno stanje.

Okrožno kot rekurzno sodišče je tej pritožbi državnega tožilca ugodilo in razveljavilo rešitev preiskovalnega sodnika. Rekurzni senat je v celoti pritril pritožbenim razlogom državnega tožilca in izrekel, da lažiovaditelji ne morejo biti deležni amnestije.

Antica Casa Orticola Stara zelenjedna tvrda
F. VAN DEN BORRE - TREVISIO
PIANTE - SEMENTI
RASTLINE - SEMENA
Catalogo gratis a richiesta.
Na zahtevo katalog brezplačno.

Šport

Ljubljana : Mars

Jutri ob 15 se bosta na Stadionu pomerili enajststori Ljubljane in Marsa. Mars bo nastopil okrepljen, saj bo v njihovih vrstah že spet igral srednji napadalec, znanj Zigon. Z njegovim nastopom bo Marsov napad mnogo udarnejši kot pa je bil dosedanj. Tudi Ljubljanci bodo postavili na noge vse najboljše in nič se ne motimo, če pravimo, da bodo jutrišnji gledalci prišli v celoti na svoj račun. Vstopnina je malenkostna. Prijatelji nogometa! Pridite pogledat jutrišnjo tekmo, saj je že užitek gledati borbo dveh enakovrednih od zgoraj, kot je to mogoče v našem ponosnem Stadionu.

Sportni drobiži

Razna velike mednarodne tekme, ki so jo preteklo nedeljo gledali v Budimpešti med Švico in Madžarsko, so igrali tudi domače prvenstvene tekme. Po nedeljskih rezultatih je vrstni red v madžarskem prvem razredu takšen: Nagyvarad ima do zdaj največ točk — 17; s točko manj mu sledi Vasas — 16, 14 točk ima Szolnok, po 13 točk imajo Ferencvaros, WMFC in Ujvidek. Tudi Ljubljancem znanj Kispest je šele na 13. mestu s 5 točkami. Na repku tabele pa sta Elektromos in Szeged s po 4 točkami. Vsi klubi so do zdaj odigrali po 10 tekem. Tudi popularni Újpest je šele na 10. mestu z 11 točkami.

Sipos, nekdanje znamenito desno krilo zagrebškega Gradjanskkega je igralec, ki ga povsod radi sprejmejo v svoje moštvo. Ni igral samo vidno vlogo v domačem moštvi, ampak se je sijajno obnesel tudi v prvorazrednem švicarskem moštvi, pa dalje v moštvi romunskega državnega prvaka, zdaj pa bo igral za znani madžarski klub Ferencvaros. Za pravico igranja ni imel nobenih težav, ker je dokazal, da je rojen v Banatu, torej pokrajini, ki zdaj pripada Madžarski.

Preteklo nedeljo so imeli nogomet tudi v Trbovljah. Domače moštvo je imelo za nasprotnika Zagorčane in jih gladko odpravilo z 8:1. Hrastničani pa so imeli v gosteh mariborska poštarije. Zmagali so domačini z rezultatom 3:5. Trboveljčani so še vedno na prvem mestu v svoji skupini.

Kot javlja hrvaški športni list, je vodstvo Gradjanskkega prekinilo znani sporazum med vodilnimi zagrebškimi klubi Konkordijo in Haškom iz leta 1939, v katerem je bilo sklenjeno, da igralci enega izmed teh klubov ne smejo prestopati v vrste ostalih dveh klubov. Vodstvo Gradjanskkega je zdaj ta svoj pristavek ovrglo z motivacijo, da je bil takraten sklep le na škodo vsega hrvaškega nogometnega športa.

15. t. m. bodo imeli v Curihu spet velik nogometni dogodek. Na težko preizkušnjo bodo prišli nogometaši iz Švedske. Oboji, tako Švicarji kakor Švedi se za to tekmo temeljito pripravljajo. Švedi so za to borbo določili tele moše: Bergquist, Nilsson, Lander, Persson, Emanuelsson, Grahn, Martensson, Gren, Nordhal, Carlsson in Holmquist. Švedsko moštvo je torej isto, ki je v Berlinu odpravilo pred nedavnim nemško državno reprezentanco s 3:2 in zmagalo tudi nad Dansko v Stockholmu z 2:1.

Italijanska sabljaška zveza je že določila svoje zastopstvo, ki se bo 22. t. m. pomerilo s predstavniki Nemčije in Madžarske v Budimpešti. Italijanski zastopniki so imeli že nekaj skupnih treningov z namenom, da bodo čim čisteje zastopali svoje državne barve.

Francoski prvak v srednje težki bokarski kategoriji Despauz je te dni branil ta naslov proti črneu Dioufu. Despauz je zmagal po 12 kolih s točkami, to pa prepričevalno.

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki konsumentov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni tržni urad Visokemu komisariatu spet predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani ter jih je ta odobril.

Z odlokom VIII-2 št. 4191-24 Vis komisariata za Ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene od ponedeljka, 9. novembra 1942.XXI. zjutraj dalje do objave novega cenika.

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:

Zelnate glave pod 10 kg 1.50 lir; zelnate glave nad 10 kg 1.10 lir; rdeče zelje 2.10 lir; kislje zelje 4.10 lir; ohrovt 2.10 lir; repa na drobno 1.10 lir; repa na debelo 0.75 lir; kislja repa 2.50; endivija 4.10; motovilec 6.10; radič 4.10; mehka špinata 4.10; trda špinata 3.10; karfiola brez listov 5.10; rdeča pesa 3.10; rdeči korenček brez zelenja 3.10; rumeno korenje 1.20; petršilj 4.10; zelena 4.10; šopek zelenjave za juho 0.25; rumena koleraba 1.50; kolerabice 3.10; črna redkev 1.50; čebula 2.10; šalota 4.10; česenj 8.10; zelena paprika 5.30; osnaženi hren 4.10; jabolka I. vrste, namizna izbrana 4.25;

jabolka II. vrste 3.60; jabolka III. vrste 3.10; hruške I. vrste 4.45; hruške II. vrste 3.85 lire; kilogram suhega lipovega cvetja 18 lir; jajca 2.10 lir; kom. žlahtne gobe 12 lir; sivke za vlaganje 10. vse druge užitne gobe 6.10; kostanj 4.10.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozorjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za iz drugih pokrajin uvoženo blago v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 22 na rumenem papirju. Posebno pa opozorjamo prodajalke in prodajalce, da mora biti po teh cenah naprodaj vse blago zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti osnažena in oprana, vendar pa ne več mokra, pač pa sveža.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene pri vsem v ceniku navedenem blagu ne samo na Vodnikovem in Pogačarjevem, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v Šiški, enako pa sploh pri vseh prodajalkah in prodajalcih po vsej mestni občini Ljubljanski.

„Otroci so sitni...“

Seveda so sitni, če ne vedo, kaj početi. Iger se ne domislijo, več. Tudi ti jim ne veš svetovati, zato se jih nejevoljen otresaš. Vse drugače je, če imaš pri roki zbirko iger in razvedril. Naš knjižni trg bo dobil v kratkem takšno preprotno delo. Naslov mu je

VESELJA DOM

Bodo 3 knjige skupaj čez 700 strani! Vsaka knjiga za naročnike le 6 Lir. Naročajte „Slovenčev knjižnico“!

V petek nad 20° C

Druga leta nam je november že prinesel mraz, da je bilo zjutraj po več stopinj pod ničlo, a da ni dnevna temperatura presegala nad +10. Letošnji november pa nam kaže nekako pomladansko vreme, ko valovi toplej jug in se živo srebro v termometeru še vedno oddaljuje od ničle. To jesen smo se le 23. oktobra močno približali ničli, ko je znašal jutranji minimum le +2. Od tega dneva naprej pa se je začela jutranja temperatura vedno bolj dvigati in oddaljevati od ničle ter je dosegla v petek zjutraj kar +13. Pa tudi dnevna temperatura je za novembrski čas zelo visoka. Dne 23. oktobra je bil dnevni temperaturni maksimum zelo nizek, samo +11. Od takrat naprej pa se je dnevna temperatura prav tako pomikala višje proti +20. Za 30. oktobra je termometer zaznamoval visoko dnevno temperaturno stanje, ko je bilo v mestu +19. Še več stopinj je termometer zaznamoval tudi včeraj, v petek, 6. novembra, ko je vel zelo toplej jug. Meteorološki zavod je včeraj zaznamoval v mestu celo +20° C.

Ponoči je divjala jesenska nevihta. Vrstili so se hudi nalivi. Pihal pa je tudi močan veter.

Kdo je kriv tolikih žrtev?

Boris Kidrič, glavni vodja komunistične »Osvobodilne fronte«. Ze od srednje šole se je udeleževal v tajnih terorističnih tolpah ter živel vedno sredi prelivanja krvi.

SGARAVATTI SEMENTI S.A., PADOVA

Sementi di Ortaggi, Foraggi ecc.
Semena za zelenjavo, krmila itd.

Chiedere offerte. — Zahtevajte ponudbo.

EIAR — Radio Ljubljana

Sobota, 7. novembra: 13.10 Napoved časa — Poročila v italijanski — 13.10 Pet minut gospoda X — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Lepe pesmi od včeraj in danes — orkester pesmi vodi dirigent Angelini — 14.00 Poročila v italijanski — 14.15 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent Sijance — Operetna glasba — 14.45 Poročila v slovenščini — 15.00 Pokrajinski vestnik — 17.15 Nove plošče Centra — 17.55 Gospodinsko predavanje v slovenščini — 19.50 Poročila v slovenščini — 19.45 Lahka glasba — 20.00 Napoved časa — Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.50 Vojaške pesmi — 20.45 Filmska glasba — 21.40 Predavanje v slovenščini — 21.50 Pisana glasba — 22.10 Klasični orkester vodi dirigent Manne — 22.45 Poročila v italijanski.

DRUŽINSKA PRATIKA

ZA LETO 1943

JE IZŠLA IN SE DOBIVA

v nakup v prav vseh knjigarnah kakor tudi v boljših trgovinah in trafikah

Cena izvodu L 2.-

Zahtevajte povsod le našo DRUŽINSKO PRATIKO!

S. S. VAN DINE:

Skrivnostni tekač

Kriminalni roman

»E! se je znova oglašil Vance. Če se ne motim so prostori gospoda Arnessona v drugem nadstropju, na oni strani, kjer je strelišče. Ena njegovih sob ima balkon na tisto stran, ne?«

»Da, gospod.«

»Zelo zanimivo... Od tam je profesor Dillard zapazil Robinovo truplo. Ali ne bi bil mogel on tedaj, bolj kot kdaj koli, stopiti v sobo, ne da bi bili vi to opazili? Malo prej, če se ne motim, ste rekli, da vam je novico o Robinovem umoru sporočil profesor iz knjižnice ter vam naročil, naj greste iskat gospoda Sperlinga...«

Hišnikov obraz je nenadno prebledel in možu so se začele tresiti roke. »Morda sem za trenutek zapustil sobo gospoda Arnessona,« je odgovoril očitno s precejšnjim trudom. »Da, zdaj sem se spomnil, res me ni bilo trenutek v sobi, ko sem imel opravka s perilom v shrambi.«

»Dobro, dobro!«

Vancejevo vedenje je potsalo spet brezbrizno.

Markham je nekaj časa kadil, zatopljen v črnilnik na mizi.

»Pa ni nihče drugi prišel danes do

poldne na obisk, Pyne?« je potlej vprašal malomarno.

»Nihče, gospod.«

»In kaj Vi mislite o dogodku?«

Pyne je počasi zmajal z glavo, njegov pogled pa se je izgubil nekje v praznini.

»Ne vem. Gospod Robin je bil pri kupen mladenič in je bil vsem všeč. Ni bil takšne vrste človek, da bi izkazal kak zločin. Ne znam si stvari razložiti.«

»Res ne razumem, Pyne,« je dejal Vance in dvignil glavo, »čisto natančno, kaj hočete s tem reči. Na primer: zakaj mislite, da recimo v tem primeru ne gre za nesrečno naključje?«

Odgovor je bil silno miren:

»Nisem v nobenih dvomih glede tega zločinskega umora, gospod. Če dovolite, nekoliko se že razumem na streljanje z lokom in takoj sem videl, da je bil gospod Robin ustreljen z lovsko puščico.«

»Bistrovidni ste, Pyne,« je pripomnil Vance. »Vaša pripomba je povsem upravičena.«

Bilo je očitno, da ne namerava še dalje razpravljati s hišnikom, ki so

Pyneja zato odslovili. Istočasno je Heath dobil ukaz, naj privede v sobo kuharico.

Takoj sem ugotovil, da sta si z njenim očetom zelo podobna. Človek bi ji prisodil kakšnih štirideset let. Bila je ženska visoke postave, koščena, slabo oblečena in skoraj bi rekel umazana. V obraz je bila prav takšna kot njen oče, podolgovata in suha. Njeni stopali sta bili ogromni in videti je bilo, da imata oba s Pynejem na sebi to posebno značilnost. Kuharici je bilo ime Beedle. Bila je vdova.

»Kdaj ste šli danes dopoldne v dom?« jo je vprašal Markham.

»Točno ob pol enajstih.«

Zenska je govorila oprezno nekako tako, kakor bi se branila.

»Vrnili pa ste se ob...?«

»Ob pol ene. Tale gospod me je pripeljal v hišo,« je dejala predzno in pokazala na Heatha, »in je ravnal z menoj, kakor bi bila kakšna zločinka.«

»Da, točno tedaj se je vrnila,« je pritril Heath in se smehljaj. »Ugovarjala je, ker ji nisem hotel dovoliti, da bi šla v kuhinjo.«

Markham je prikimal in vprašal dalje:

»Vam je kaj znanega o tem, kar se je danes dopoldne zgodilo?«

»Kako naj bi kaj vedela, če sem pa bila na trgu.«

»Ste kaj videli gospoda Robina in Sperlinga?«

»Malo prej, preden sem šla od doma, sem stopila mimo kuhinje v dvorano za sestanke.«

»Ste kaj slišali, kaj sta govorila?«

»Jaz ne prisluškujem pri vratih.«

Markham jo je pravkar nameraval ostro zavrniti, ko je Vance silno ljubeznivo dejal:

»Okrožni upravnik predpostavlja, da so bila vrata odprta in da bi bili vi, preden ste šli od doma, res lahko kaj slišali, o čem sta govorila, in to kljub vaši lepi lastnosti, da nimate navade pri vratih vleči na ušesa.«

»Zaradi mene so bila vrata lahko do kraja odprta, toda jaz nisem slišala ničesar,« je odvrnila samopasno.

»Ali nam tudi ne bi mogli povedati, če je bil tedaj še kdo drugi v dvorani za sestanke?«

Beedle je priprla oči in pozorno motrila Vanceja.

»Mogoče, da je bil še kdo drugi tam,« je dejala počasi. »Saj res, zdaj se spominjam, da sem slišala glas gospoda Druckerja. Nekaj strupenega je bilo v njenem glasu, na ušnicah pa se ji je na lahno poigral grenek smehljaj.«

»Prišel je dopoldne sem, ker bi rad govoril z Arnessonom.«

»Res? Vance se je delal, kakor da je presenečen. In ste videli tega gospoda Druckerja?«

»Videla sem ga, ko je prišel, kdaj pa je odšel, ne vem. Na noben način si nisem delala iz tega kakšnega vprašanja. On se suče pri nas ob vsakem času.«

»Se suče, e, glej, glej!... Pa povejte še malo to, skozi katera vrata ste odšli na trg!«

»Skozi srednja vrata, ki drže na

cesto. Odkar je gospodična Bella urenila dvorano za sestanke v pritličju poleg strelišča, odhajam vedno skozi srednja vrata.«

»Potemtakem danes dopoldne niste bili v dvorani za sestanke?«

»Ne.«

Vance se je dvignil s svojega sedišča in dejal:

»Hvala za vašo pomoč, gospa Beedle. Za zdaj vas nič več ne potrebujemo.«

Ko je kuharica odšla, je Vance stopil k oknu.

»Ne tratimo časa z neumnostmi, Markham,« je dejal. »Ni glavno, da bi zasliševali služinčad in druge ljudi, ki stanujejo v hiši. V vseh, kar jih biva tu v tej hiši, je nekaj prikritih zavisti, nekaj tajnih slabosti, o katerih nečoj, da bi kdo zanje vedel. Vsi so dopoldne povedali, kar vedo, nekateri več, drugi spet manj. Zalostno, pa resnično. Uspeh pa je ta, da ste tedaj, ko se veriga dogodkov v časovnem redu ne nadaljuje tako, kakor bi se morala, nadaljevati, lahko prepričani, da je temu kriv nekdo, ki je kakšno stvar prenišljeno ponaredil. Nihče, kar smo jih dozdaj zaslišali, po mojem mnenju ni povedal ničesar, kar bi moglo vsaj malo vso stvar pojasniti.«

»Je zelo mogoče, da v tej verigi kakšen člen manjka,« je dejal Markham. »Toda po mojem se nam tega člena ne bo posrečilo najti, če ne bomo nadaljevali z zasliševanji, kakor je treba.«

Povsod nam življenje odkriva svoje skrivnosti

Sličice z obiskov v ljubljanskih starinarnah na Gallusovem nabrežju

Ljubljana, 7. novembra.

Visoko obzidje, pred njim z vodo napolnjeni jarki in ne vedno odprta vrata, so bili v srednjem veku poleg mestnih pravic glavne oznake vsakega mestnega naselja. Da jih je imela tudi stara Ljubljana, tega si je svest le majhen del prebivalstva. V Ljubljani se je v času razširjenja mesta marsikaj pokvarilo, saj imamo v Ljubljani iz srednjega veka dobro ohranjen srednjeveški del ob sedanjem Gallusovem nabrežju. Mestnem trgu, ki so ga imenovali nekdanji Veliki trg, ker je bilo do l. 1905 pred mestno hišo trzišče, ter Stari trg. Tega so večkrat prekrstili in ga pred letom 1876 imenovali tudi Turjaški trg. Se prej je bil tu Novi trg — s starinskimi hišami, zato ga je tedanji mestni svet po svoji uvidenosti prekrstil v trg s starim imenom. V imenik stare Ljubljane spada tudi Marijin trg in ves mestni del ob Ljubljanici ob Sv. Petra nasipu, kjer so kraljevali ljubljanski cehi, med katerimi je najstarejši strojarjev. Tega najdemo v knjigi strojarjev. Podoba stare Ljubljane ne bi bila popolna, če ji ne dodamo še pasu ob Ljubljanici, kjer je bilo vse polno cehov — strojarjev, jernih in barvarov. Ta pas je segal od špitalskega mosta še naprej ob levem bregu ljubljanskega predmestja.

Tokrat ne bomo razpravljali o cehih ali morda o problemih, ki bi jih morala rešiti Ljubljana za ohranitev zgodovinskih znamenitosti, da bi se bolje prišli do izraza, tokrat bomo obiskali tisti koteček zgodovinskega dela našega mesta, ki je po svoji okolici in svojstvu še vedno zanimiv — pri starinarnah.

Ze uvodoma moramo poudariti, da so posamezne obrtne panoge kakor cvetke: živé in rastejo, ako so jim dani pogoji. Ti pogoji so nujne življenjske potrebe. Kakor usahnejo cvetke pod kronami velikih dreves, tako tudi posamezne obrtne panoge propadajo, ako jih zasenči silni razmah. Pridejo pa tudi izredni časi, ko zacvetje in so zanje zlati časi.

Tako je tudi z našimi

starinarji na Gallusovem nabrežju

V starih časih, ko še niso ob začetku šolskega leta tako živahno kupovali in trgovali s starimi »špeli«, je bila pri premožnejših in bogatih navada, da so ob koncu šolskega leta znosili nepotrebne knjige v starinarne. Nekateri starinarji so bili pravi veščaki in so hitro presenčili vrednost knjige in so ponujali za navadno šolsko knjigo po 10 do 20 krajcarjev. Za druge slovstvene in znanstvene knjige pa so druge kvečjemu pritisnili kakšno krono ali goldinar.

Na Gallusovo nabrežje so se starinarji preselili po potresu. Tu še danes kraljujejo in živijo.

In prav v času njihove »sezone«, saj se je začela šola, smo pa tudi pred zimo, sem se namenil s tovarišem, da jih obiščem. Star plašč sva se »namenila kupiti«, da bi tako zvedela malo več. Zadeva je postala tako resna, da sem si ga na teh obiskih skoraj moral kupiti, pa me je tovariš rešil z zanimanjem za Rimsko Pravo. Tega seveda ni bilo nikjer.

Prav zanimivi so bili ti obiski in razkrili so nama marsikaj, kar naj bo zlasti takim, ki ne pridejo nikoli v materialne težave, odkritje, ki pokaže življenje mnogih v luči, ki je ne vidimo vsi, ker je znajo tako prikriti.

Iz Krojaške ulice sva zavila v prvo starinarno, last Fanike Skumavčeve, ki načeluje kot prva v vrsti starinar na Gallusovem nabrežju. Res, kdo bi mislil, da zgleda starinar kot kak zgodovinski antikvariat. Zgovorna gospodična je že pri prvih besedah napravila vtis podjetne trgovke. Za knjige sva se zanimala. Smetala, kar začudil sem se, ko sem vzel s police nove knjige, ki so šle pred kratkim izšle. Cene niso morale zvedeti, ker jih je gospod v stiski založil zaradi nujno potrebne vsote denarja, knjige pa da bo cenil, ko prinese še ostale. Kmalu smo bili v živahnem razgovoru.

Pa sva se zanimala za promet. Hm, skoraj

preveč radovedna sva postala, zato je postala tudi ona bolj kratka.

Z obljubo, da se prideva po tiste lepe knjige, sva se napotila dalje.

Starinska ura za 500 lir

Skumavčev sosed, starinar, pa precej korenjak Jurečič, naju je ljubeznivo sprejel. Pravkar je odpravil dijaka, ki sta mu prinesla v ponudbo stare knjigi. Nič ni bilo, ker so bile stare in neuporabne.

Med razgovorom je pridno lepil raztrgane liste knjige s pripombo, da včasih zato ni imel časa, ker je bilo toliko prometa. V kotu je slonela starinska stara ura, ki jo je ocenil za 500 lir.

Od rodu do rodu

Ustavila sva se pred tretjo starinarno. Spet nama je padel v oči naslov Smukavec Fani. Kmalu sva zvedela, da je še ena starinar pod tem imenom in da vse te vodijo sestre. Trgovine so prevzele od svojcev, tako da gre obrt od rodu do rodu.

V Kraškovičevi starinarni je bila beseda za odejo, ki bi jo žena rada poslala svojemu možu. 200 lir jo je cenila trgovka. Kmalu sva lahko ugotovila, da velja pri tem »kšeftu« tudi sistem dalmatinskih krošnjarjev ali bolgarskih prodajalcev na zagrebškem trgu. Visoka cena, potem pa »uvideno« popuščanje. Odejo je dobila za 170 lir, zraven pa še stare, dobro zakrpane čevlje.

Kraškovičeva Apolonija je imela dovolj opravka, zato nama je svetovala po tem »kšeftu«, da naj greva naprej, kjer imajo na izbiro več plaščev, ali pa da prideva drugič.

Bivša otroška vrtnarica — prodajalka starine

Dež naju je malo dlje zadržal v naslednji starinarni pri ljubeznivi prodajalki gospodični Amaliji Juričičevi. Umaknila sva se bolj v kot, da bi prehitro ne prišla na vrsto. Bilo je zanimivo in prosila sva, da odpravijo živahno mladino, da bova lahko potem v miru govorila.

Zivahen promet. Kar po vrsti so prihajali dijaki, ponujali knjige naprodati in v zamenjavo. Ocenjevali so najprej otroci sami, zadnji pa je rekla prodajalka. Pogajanja so bila kratka in knjige so romale na police in s police. Ugotovila sva, da je posebno zanimanje za kemijo in fiziko za četrti razred, dalje tudi za botaniko in druge strokovne knjige, dočim za druge bolj malo, ker jih je prodajalka vračala. V starinarni fantičkom kar zaupajo, le opozore jih, da ni pošteno, da bi prodajali knjige, v katerih manjkajo listi.

Letos je s starimi šolskimi knjigami srednji promet. Znanega dijaškega sejma letos ni bilo, zato imajo več prometa starinarne. Za sedmo in osmo šolo pa letos knjige ne gredo.

Prišel je očka s Pečjakovo knjigo za meščansko šolo. Ni veljavna, zato jo je, kakor sem dejal, spravil nazaj v aktovko, da jo bo hranil za spomin.

Vstopili so fantički s knjigami. Kupčija je bila prav kratka. V starinarni kupujoči dijak je ponudil tovarišem knjigo za 10 lir, ti pa so mu ponujali zadnjo ceno 8 lir. Do kupčije med njimi ni prišlo, ker je knjigo kupila za 10 lir prodajalka, češ da jo zelo iščejo.

Razstava kot pri čevljarju

Starinar Peternel prodaja v svoji starinarni »Ugodnost« ugodno zlasti čevlje. V njegovi starinarni je cela zaloga starih čevljev. Ni potežilo o prometu in stalne cene čevljev in podplatov so pričale, da pri njem ni pogajanj. Vse gre v promet!

Strokovnjakinja za obleko in perilo

je Alojzija Drame. Njena trgovina ima na zalogi precej boljših in slabših oblek, mnogo puloverjev

in tudi spodnjega perila. Boljši črni plašč nama je ocenila za 900 lir. Tu kupujejo in prodajajo tudi staro pohištvo. Baje je tudi za to zanimanje.

Mračilo se je že in trudna sva postala po tako živahni »kupčiji«, na kateri sva vendar precej pridobila: pogledala sva tudi v to življenje, ki nam razkriva marsikaj zanimivega.

Poslednja starinarina je last Marije Golobove. Že izločeno okno pričča, da se lastnica posebno zanima za steklo, porcelan, umetniške slike, svečnike in drugo. Večji tak umetniški antikvariat je še na Miklošičevi cesti.

Oglasila sva se tudi pri seniorju in načelniku ljubljanskih starinarjev g. Hinku Sevarju na Starem trgu. Trideset let je že v tej službi, trideset let že prebira stare, zanimive slovstvene in zgodovinske knjige, zato zasluži naš razgovor, namreč njegova beseda, da ji posvetimo poseben članek v prihodnji številki.

Kratke urice po ljubljanskih starinarnah nam odkrivajo zares marsikaj zanimivega. Vse to, kar smo videli pa je le drobce. Mnogo spotikanja je bilo že nad starinarji, upravičenega in neupravičenega, dejstvo pa je, da so včasih mnogim v korist in v pomoč.

Inventar zalag racionirane obutve itd.

Združenje industrijcev in obrtnikov za Ljubljansko pokrajino opozarja vsa industrijska in obrtna podjetja (proizvajalce in konfekcioniste), uvoznika in izvoznika podjetja, da morajo po odredbi Visokega komisariata v zvezi z uvedbo novih oblačilnih izkaznic sestaviti inventar zalag racionirane obutve, tekstilnih izdelkov, oblačilnih predmetov, kovčgov in torb iz kože ali usnja po stanju o polnoči na dan 31. oktobra 1942-XXI.

Inventar se bo moral sestaviti ločeno za vsako podjetje, delavnico, skladišče, prodajalnico itd., četudi se nahajajo v isti občini, in to na posebnih obrazcih v treh izvodih za vsako podjetje, delavnico odnosno skladišče.

Zaloge omenjenih predmetov se bodo morale vpisati v posebej za ta namen določene obrazce, in sicer:

V obrazec št. 1. tkanine za obleke, podloge in za osebno perilo.

V obrazec št. 2. konfekcionirana oblačila, klobuki, rokavice in kravate.

V obrazec št. 3. kožuhovina in konfekcionirano osebno perilo.

V obrazec št. 4. pletenine, nogavice, trgovska preja in čevlji.

V obrazec št. 5. tkanine za pohištvo, tapete, kovčgi, torbe iz kože ali usnja, tkanine za hišno perilo, konfekcionirano perilo, prejica za šivanje in vezenje.

Slednjic se sestavi na posebni tiskovini še posnetek iz pravkar omenjenih prijav.

Vsak izmed navedenih obrazcev, kakor tudi posnetek mora biti sestavljen v treh izvodih.

Pozivajo se vsa prizadeta industrijska in obrtniška podjetja, da nujno naročijo v pisarni Združenja, Beethovnova ulica 10, potrebno količino odgovarjajočih tiskovin za inventar.

S štajerskega

Šivanko je požrla. Grda navada mnogih šivilj in gospodinj je, da vlikajo šivanke med ustnice, kar je povzročilo že veliko nesreč. Trenutek pozabljenja in ženska požre s slino vred tudi šivanko. To se je danes zgodilo neki blaginčarki v Mariboru. Morala se je podati v bolnišnico, kjer so jo operirali.

Prometna nesreča v Mariboru. Vzgledni gradbenik Ignac Fekanja se je peljal s kolesom po Graški cesti. Trčil je ob neki tovorni avto in odletel pod prednje kolo težkega vozila. Nevarno poskodoval na glavi in z zlomljeno nogo je bil prepeljan v bolnišnico.

Zaupnice zaposlenih žensk v Mariboru so bile klicane k zborovanju. Govorniki so naglašali, da je treba delovnim ženam posvečati v vojni največjo skrb, ker vršijo dvojno delo: v obratih kot delavke, doma pa kot gospodinje in matere.

Smrtna nesreča. Liti poročajo o nenavadni nesreči, ki je primerila pretekli petek na voznici iz Gradca. Gradbenik Erik Smagor je ob postanku na nekem kolodvoru stopil iz vagona in se povzpel čez vagon tovornega vlaka, da bi utrgal jabolka na bližnjem drevju. Pri tem pa je zažvižgal stroj. Ker je Smagor menil, da bo odpeljal njegov vlak, se je plazil pod tovornim vlakom na drugo stran. V tem pa se je tovorni vlak premaknil in kolesa so mladeniča prerežala. Nesrečo so železničarji opazili šele, ko sta odpeljala oba vlaka s postaje.

Zrtev nevarnega bika. 32-letni Franc Gumzej, ki je v službi posestva mariborske kaznilnice, je gnal bika napajat. Naenkrat pa se mu je bil iztrgal, pobedel Gumzeja in ga z vso silo tebehlil v vodo. Sopihač oč od erda je nato šel s parklji stopal po svoji žrtvi in je siromaka še nadalje bodel v vodi. Gumzeja so komaj rešili. Zlomljenih ima več reber in še druge poškodbe. Nezvestnega so prepeljali v mariborsko bolnišnico.

in končno jo je Luiza objela okrog vratu,

iz oči pa so se ji vdle solze.

»Henrika... bojim se, da bom osle-

pela.«

»Oslepele?«

»Da!«

Terezija se je bila vrnila v sobo in

prestregla te dekletove besede. Iz grla se

ji je izvil krik.

»Oprostite, mama!«

»Jaz naj ti oprostim? Saj sem jaz

krivka, ki bi te morala prosiiti oprostjenja.

Jaz, ki sem ti dovolila delati tedaj, ko bi

se ti morala že zdavnaj zdraviti!...«

Ko se je znebila prvega strahu, je

Henrika vprašala sestrico, kdaj je zapa-

zila, da se je bolezen loteva.

»Ali se spominjaš dneva, ko smo bile

na travniku, da bi nabirale cvetlice, pa

jaz nisem videla marjetic, ki si mi jih

ti omenila? Prav tedaj se je neke vrste

melgena koprena naredila pred mojimi

oči... In potem, ko smo šli naprej in

sem z glavo zadela ob vejo... Tistega

dne sem prišla do sklepa, da izgubljam

vid in vse sem storila, da bi vedne tega

ne opazili.«

»Ljuba... Toda ozdravela boš! Jutri

bomo šle k zdravniku in v nekaj dneh se

bo vrnila k nam spet Luiza vesela, kakor

je bila nekdanj.«

Zares je naslednjega dne Terezija po-

vedla hčerko k zdravniku. Ko jo je ta

pogledal v oči, je zmajal z glavo.

Uboga mati je spričlo te kretne vpra-

šala s tesnobnim glasom, ali res ni no-

benega upanja več.

»Ne bi rekel tega, toda...«

Ljubljana

Koledar

Danes, sobota 7. novembra: Engelbert.

Nedelja, 8. novembra: Zahvalna.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Trševa 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

Violinist Albert Dermelj, ki si je pridobil v naši sredini že zelo lep umetniški sloves, bo izvajal v ponedeljek, dne 9. nov., na prvem letošnjem simfoničnem koncertu Čajkovskega koncert za violino in orkester. To delo, ki spada med najlepša in najpomembnejša dela svetovnih literatur, bo dalo mlademu umetniku vsi priliko, da pokaže svojo virtuozno igrjo in čustvenost. Dermelja poznamo kot izredno nadarjenega, visoko sposobnega umetnika, ki ima izredno lep, mehak ton na svojem instrumentu. Ponedeljkova izvedba Čajkovskega violinkega koncerta bo posebno zanimiva še zaradi tega, ker se bo to delo prvič v celoti, kakor je napisano, izvajalo na javnem koncertu. Poleg Čajkovskega je na sporedu še Schubertova Nedovršena simfonija, Smetanova Libuša in Verdi-jeve Sicilske večernice. Simfončni orkester bo vodil dirigent Drago Marijo Šijanec. Začetek koncerta bo točno ob 18. koncu pa tudi točno ob pol 20. Posebno opozarjamo občinstvo, da bo po Čajkovskega koncertu kratka pavza in prosimo, da v tej kratki pavzi ne zapuša dvorane. Le tako je mogoče tudi pravočasen konec. — Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

Razstava Kalin-Kregar-Omerna-Putrih v Jakopičevem paviljonu. Jutri bo ob 11 odprta v Jakopičevem paviljonu razstava najnovejših del četvorice slovinskih umetnikov Kalin, Kregar-Omerna-Putrih. Razstava bo obsegala preko 70 del olja in plastike. Vsi ste vabljeni, zato vsi pridite. Posebnih vabil ni.

Sestanek osebja svobodnih poklicev, ki ga sklicuje Trgovinski oddelek Pokrajinske delavske zveze, bo v nedeljo, 8. novembra t.l. ob 10 dopoldne v prostorih Trgovinskega oddelka P. D. Z., Miklošičeva cesta 22/1, I. nadstropje, (palača Delavske zbornice; prostori nad knjižnico). Vabimo vse pomožno osebje, zaposleno pri zdravstvenih, zobozdravstvenih, veterinarskih, advokatskih, notarjih in ostalih svobodnih poklicih, da se sestanka zanesljivo udeležijo. Plačilni in službeni pogoji tega pomožnega osebja so skrajno slabi in neurejeni. Vršil se bo razgovor, kako izboljšati sedanji položaj. Prosimo vse zainteresirane, da pripeljejo na sestanek tudi svoje stanovske tovariše in tovarišice.

Nakazila za petroleje za razsvetljavo bo mestni preskrbovalni urad začel deliti danes soboto, 7. t. m. ob 15 v I. nadstropju Mahrove hiše na Krekovem trgu št. 10. Posebno opozarjamo, da bo urad delil ta nakazila samo ob popoldanskim uradnih urah in samo onim strankam, ki nimajo električne razsvetljave. Stranke naj prinesejo s seboj nabavno knjižico za meso in pa potrdilo hišnega gospodarja. Iz tega potrdila mora biti razvidno število družinskih članov stranke, ki prosi za petroleje, prav tako pa tudi, da ta stranka v svojem stanovanju nima električne razsvetljave. Opominjamo pa, da bo urad v potrdilih navedene podatke preizkusil, ker morajo biti resnični.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sobota, 7. novembra ob 16: »Hamlet«. Izven.

Nedelja, 8. novembra ob 10.30: »Sneguljica«. —

Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol. — Ob

16.30: »Deseti brat«. Izven.

Ponedeljek, 9. novembra: Zaprt.

Opera:

Sobota, 7. novembra ob 16: »Don Pasquale«. Iz-

ven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

Nedelja, 8. novembra ob 16: »Traviata«. Izven.

Cene od 24 lir navzdol.

Ponedeljek, 9. novembra: Zaprt.

ROKODELSKI ODER

»Firma« je naslov odlični poljski komediji, ki jo bodo igrali igralci »Rokodelskega odra« jutri ob pol petih. Lastnik trdke »Brandt in sin«, gospod Hugo Brandt, in mlada gledališka igralka sta osrednji osebi te vesele in zabavne komedije. Njima temo ob strani stojita poleg drugih starokopiten in odrezav, a zelo prijeten knjigovodja in višji administrator Hilček in prebrisana bivša igralka, sedaj garderobierka Marta. Posebej opozarjamo, da se bo predstava končala ob tri četrt na sedem. Preskrbite si vstopnice v predprodaji, ki bo jutri od 10—12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrarkova ulica 12-1.

Sprejmemo abonente na okusno hrano. Nudimo izborna naravna vina v gostilni pri »Lovcu« — Rimska cesta 24.

PETROLAV

Soc. Coll. di R. GAROSI & C.

Milano Stabil: Via F. Argellati, 22 — Tel. 87.662

Sede: Via Camperio, 10 — Tel. 152.801

PRODOTTI AUTARCHICI

Gomma lacca - Resine - Vernicette -

Petrol - Sgrassanti - Detersivi - Gli-

cine - Lubrificanti - Emulsivi - Cere

per pavimenti - Solventi

AUTARKTICNI PRODUKTI

Guma za lake - Smole - Ličila - Pe-

troleji - Topila za maščobe - Cistila

Glicine - Mazila - Emulzije - Vosek

za tla - Raztopine

A. D'ENNERY.

DVE SIROTI

VI.

Bila je Velika noč.

Vsi zvonovali v Eyreuxu zvone in done.

Vea množica se stiska okrog začasnega

oltarja, postavljenega sredi trga. Dve v

belo oblečeni deklici vzbujata pozornost

navzočih.

»Kako srčkani sta sestrici Gerard...«

Srečna njuna mati.»

»Glej jo, jo vidiš? Tisto žensko, ki se

naslanja na drevo in se zdi, kakor da bi

ju hotela z očmi kar požreti.«

Mihael je zmerom gojil to željo, da

bi njegovi hčerki prišli v šolo k šestram

Deteta Jezusa in ta želja se mu je izpol-

nila. Toda dobri mož ni bil navzoč pri

tej slovesnosti. Ze precej poprej ga je

Bog poklical k sebi.

Ce bi hčerke ne imela, bi mu tudi Te-

rezija v kratkem sledila, tako težka je

bila njena bol. Toda materinska ljubezen

v njej je zmagala.

Vea leta po smrti svojega moža je

delala, da bi dala svojima malima po-

trebno vzgojo in omogočila življenje, ki

sta ga potrebovali. Toda delo, čeravno

je bilo še tako težko, ni bilo tisto, kar

ji je upogibal hrbet. V desetih letih je

Najmlajša petrolejska ozemlja na svetu

Bahreinsko otočje in Saudova Arabija imata veliko bodočnost

Pred kratkim je prišla iz Stockholma vest, da je ameriško vojaštvo zasedlo Bahreinsko otočje. Pri tej priliki smo postali pozorni na eno najmlajših petrolejskih ozemelj na svetu, kjer so trčili gospodarski interesi Unije in Velike Britanije. Ako zatrujejo v Washingtonu, da so Bahreinski otoki za Ameriko važnejši kot za Anglijo, je s tem posebno jasno označeno izginjanje vpliva Velike Britanije na Bližnjem vzhodu.

Nekdaj lov na bisernice in prevozna trgovina

Glede prometa imajo Bahreinski otoki v Perzijskem zalivu zelo ugoden položaj. To otočje ni bilo samo središče lova na bisernice, marveč tudi že od nekdanjega postaja za prekladanje blaga, ki je potovalo v osrednjo Azijo. V najnovjši dobi je postalo Bahreinsko otočje eno najvažnejših in največjih letalskih oporišč zračne črte, ki poteka iz Evrope v Azijo. Politično gospodarstvo nad otočjem si je zagotovila Anglija na temelju sporazuma s šejkom Hamed ben Izo. Ravno to dejstvo je mnogo pripomoglo k temu, da so dobili Amerikanci tu petrolejske koncesije. Anglija se je namreč pred letom 1950 odrekla svoji najmočnejši petrolejski tehnološki Ameriki glede prodora na Bližnji vzhod. Najbolj donosna je bila pač koncesija za Anglijo v tistem ozemlju, ki ga je Anglija politično popolnoma obvladala.

Tako se je zgodilo, da so pričeli Amerikanci leta 1951 vrtati za nafto na Bahreinskih otokih. V ta namen je bila že l. 1929 ustanovljena družba Bahrain Petroleum Co., podružnica družbe Standard Oil of California. Leta 1936 si je pridobila Texas Corporation polovico akcijskega kapitala južnoafriških podjetij Texas Corporation. V tej družbi dela tudi angleški kapital. Zanimivo je, da je nastala sprememba v trenutku, ko je proizvodnja bahreinske nafte močno porasla.

Proizvodnja nafte na Bahreinskih otokih 1939—1940

1933	4.000 t	1937	1.086.000 t
1934	39.000 t	1938	1.151.000 t
1935	175.000 t	1939	1.035.000 t
1936	636.000 t	1940	1.000.000 t

Junija 1932 so prvič vrtali v globino 2000 čevljev. Konec 1936 je bilo že 60 lukenj navrtanih, iz katerih so črpali nafto. Istega leta je bila zgrajena zelo delavna čistilnica, ki je lahko letno predelala 500.000 ton surovega olja. Toda še ko so gradili čistilnico, so spoznali, da predvidena količina ne bo kos naraščanju nafte proizvodnje. Zato so zgradbe razširili tako, da danes lahko predelajo v njih do 1,2 milijona ton surovega olja. Kakor kažejo produkcijske številke od leta 1937 do leta 1940, sta si proizvodnja in čiščenje bolj ali manj v ravnotežju. Ni izključeno, da je morala proizvodnja nekoliko pasti, ker ni bilo prostora za čiščenje. Tudi l. 1941 so načrpali 1 milijon ton olja.

Kurilna olja in snovi za Dieslov pogon

Proizvodni Bahreinske čistilnice služijo zlasti direktni oskrbi britske mornarice. V ta namen

je zasidran na sidrišču vojne mornarice, nedaleč od otoka Muhmarad ogromen splav, na katerem je skladišče za naftne tanke. V ta splav črpajo surovo olje po podvodnem petrolejskem vodu. Poleg tega pošiljajo po morju tudi mnogo bahreinskega olja v svoja paroplovna oporišča: Aden, Bombay, Ceylon, Port Darwin in Sidney. Ta položaj naftne industrije Bahreinskega otočja za primer vojne je bil tudi vzrok, da se je pričela angleška javnost zelo vznemirjati, ko se je posrečilo oktobra 1940 italijanskim letalcem poškodovati ležišča nafte, čistilnice in skladišča otoške skupine.

Do izbruha vojne se je posrečilo Angležem ameriški vpliv ovirati, da se ni premočno razvil. Vodilni položaji Bahrain Petroleum Co. so bili skoraj izključno zasedeni po Angležih. Tudi udeležba Texas Corporation je bila važna kot varnostna zaklopka. Toda že v tem je tekot vojne nastala sprememba. Številna poročila iz Unije potrjujejo, da so angleški glavni deželi Texas Corporationa že davno prešli v ameriške roke. Tudi prvenstvo, da so zasedli vsa vodilna mesta Angleži, je že padlo. S tem je gospodarska oblast prešla na Amerikance. Ako bodo sedaj še ameriške vojaške čete zasedle otočje, so brezdvomno Angleži to važno petrolejsko ozemlje za vedno izgubili.

Zanimivo je v tej zvezi tudi prodiranje ameriškega naftnega kapitala na sosednjo celino. Tudi Saudova Arabija je močno oljno ozemlje, kjer so bila vsa začetna vrtnanja zelo uspešna. L. 1935 si je pridobila Kalifornija Arabian Standard Oil Co., ki je tudi podružnica Standard Oil of California in Texas Corporationa od kralja Ibn Sauda koncesijo za vrtnanje v ozemlju 400.000 kvadratnih kilometrov. Junija 1936 so prvič navrtali zemljo v neposredni okolici Bahreinskega otočja.

Proizvodnja nafte v Saudovi Arabiji

1936	2.000 t	1939	536.000 t
1937	8.000 t	1940	700.000 t
1938	67.000 t	1941	800.000 t

Kakor kažejo gornje številke, so dosegli v l. 1938—41 velik uspeh v proizvodnji. Saudova Arabija je ravno tako kakor Bahreinsko otočje prišla v najkrajšem času v vrsto velikih svetovnih ozemelj nafte. Zlasti tzv. Damanskemu ležišču prerokujejo veliko bodočnost. Doslej so tam dognali podzemskih rezerv za 40 milijonov ton. Drugo dobro ležišče je sev. od Dammana pri Abu Hadriji. Tudi v notranjosti dežele so najbrž ležišča nafte. Zaenkrat pa ovirajo preiskovanja in izkoriščanje prometne in podnebne težave. Že prevoz nafte, ki jo pridobivajo ob obali, je težaven. Luki Tanura in Maerta, ki sta po vodih spojeni z obema petrolejskima ležiščema, imata plitvo obalno vodo. Nafto lahko odvažajo le z ravnimi majhnimi čolni. L. 1940 so se vodila med Saudovo Arabijo in Kuveitom pogajanja za premestitev voda vzdolž obale do Abadana.

Oblast nad petrolejskimi ležišči Saudove Arabije je prešla tudi na Amerikance, čim so ti kupili angleške delžne Texas Corporationa. Angleško gospostvo nad nafto na Bližnjem vzhodu je na ta način močno oslabilo.

Zahteve po najdaljnosežnejših omejitvah v vsem ameriškem življenju

Buenos Aires, 5. nov. s. Posebni odposlanec predsednika Roosevelta Harry Hopkins je v članku, ki ga je napisal za ameriški tednik »Magazine« povedal, da se bo ljudstvo Združenih držav moralo za bodoče odločitve pripravi. Nema stvarem, zraven pa je navedel obsežen seznam reči, ki se jim bodo Amerikanci morali odpovedati. Nato govori o pomanjkanju delovne sile in meni, da bi bilo treba uvesti angleški način za zaposlitev žensk v vseh delih, ki se tičejo vojnega napora vsega naroda. Izključiti bi jih bilo treba edino od prave vojaške službe. Potem je Hopkins napisal, da bi morala vlada izvesti mobilizacijo vseh ljudskih plasti, da bi tako lahko zadostila vsem potrebam vojne industrije, ter zatruje, da noben moški in nobena ženska ne bi smela brez prepričljivega razloga zapustiti svojega mesta, zato, da bi dobil drugo, donosnejše. Stavk ne bi smeli več dovoljevati. Potem Hopkins pre-

haja na vprašanje inflacije in sredstev, da se ji izognejo, in predlaga, da bi bilo treba omejiti izdatke, uvesti prisilno štednjo, ali pa dočeti nove davke in pristojbine. Potrebne bodo še večje omejitve od sedanjih, posebno kar se tiče oblačil, perila in drugih predmetov, sploh bi bilo treba vse dnevno življenje prebivalcev strogo urediti. Po priporočilih Hopkinsa bi Amerikanci v bodoče ne mogli svobodno potovati, niti telefonirati ali brzojaviti, če ne bi imeli tehnega razloga za to. Razen tega bi se moral sleherni zavod in vsako vseučilišče preurediti v središča za urjenje vojakov in mornarjev. Hopkins zaključuje svoj izjavjanja z zatrdilom, da je nujno potrebno, da se ameriško prebivalstvo sprijazni z omejitvami, ki jih on sam nasvetuje, kajti tudi Rusi imajo silno hude izgube in potrebe. Rusje bodo v prihodnji zimi »obilne in obsežne«.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

83.
Vinicijs se je začel bati, kaj bo, toda Ligija ga je začela miriti. Pokazala mu je luč na daljnem obrežju, kamor so jadrili. V tisti svetlobi je na bregu zagledal postavbo nekoga, h kateremu je Peter krmaril ladjo. Čim bolj so se bližali, tem večja je bila tišina valov in tem silnejša svetloba. Množice so zapele ubrano pesem. Ligija je Vinicija prijel za roko in ga odvedla proti svetlobi, rekoč:

»Pojdi, jaz ti bom vodnica.«

84.
Vinicijs se je spet prebudil, a sanje so le polagoma izginjale. Ko se je razgledal, je v svetlobi pojemačnega ognja zagledal Ligijo, ki je sedela ob njegovem ležišču. Pogled na njo, ko je tako bdela ob njem, ga je do dna srca presunil. Gledal je njeno lice, njene trepalnice, njene roke, počivajoče na kolenih in začelo se mu je jasni, da je poleg go-le, brez suma krasne grške in rimske lepote, na svetu še druga lepota. Zdelo se mu je, da bi Ligiji manjkalo nečesa, če bi bila taka kakor druge ženske.

Zdaj je tudi Ligija odprla oči in stopila k njemu rekoč: »Jaz sem pri tebi.«
On pa ji je odvrnil: »Videl sem tvojo dušo.«

Zdravilo, ki je rešilo 700 milijonov ljudi

Mnogi bralci so že slišali govoriti o »spalni bolezni«, ki jo s pikom povzroča muha »cece«, redki pa so, ki vedo, da je vsako leto 700 milijonov ljudi žrtev te bolezni. Gre za tipično tropsko bolezen, šibo božjo, ki je bila Evropi hvala Bogu prizanešana. Da bi pomagali trpečemu ljudstvu, so nemški zdravniki skušali odkriti vzroke in najti zdravilo za uspešno zdravljenje te zavrane bolezni. Njihov trud ni ostal zaman. Po štirih letih trdega in vztrajnega dela, ki se je začelo leta 1917, in končalo leta 1921, so iznašli zdravilo, imenovano »Bayer 205«. Pozneje so ga prekrstili na ime »Germanin«. Še istega leta se je pod vod-

stvom profesorja Kleine-ja, enega izmed učencev Roberta Kocha, odpravila v dežele, ki so bile zaradi te bolezni najbolj prizadete, ekspedicija, da bi se prepričala o dejanskih uspehih novega zdravila. Dosegli so večje uspehe, kakor so jih pričakovali. Okužbe v začetnem stadiju so bile stoodstotno ozdravljene, medtem ko se je odstotek ozdravljenj pri starejših okužbah znatno dvignil. »Germanin« je postal najboljši profilaktično sredstvo. Kdor se je z njim cepil, je bil pred boleznijo zavarovan za več mesecev. »Germanin« pa ni prvo in edino zdravilo, ki so ga iznašli Nemci na polju tropske medicine. V zadnjih 25 letih so nam dali poleg »Germanina« še mnoga druga profilaktična sredstva. Malaria zdravilo danes z »atebrinom« in »plazmokinom«, ki sta mnogo boljši zdravili od kinina.

V deželi cvetočih češenj

Cas deževja pr.haja

Kioto (Južna Japonska).

Japonsko si ogledaš lahko tako ali drugače. Ima namreč češenjeve cvetove in tajfune, viteštvo in surovost. Predvsem, kar je tukaj nevljudno povedati, resnico. Končno so se moji znanci zednili samo v dveh točkah: da se začne čas deževja točno 14. junija in da si »mora« vsak ogledati južno Japonsko. Sedaj ne zaupam več vremenskim napovedim in sovražim kraje, ki so zvezdica javnega mišljenja. Toda jaz vedno nasledim obojemu iz letargije. Iz strahu, da ne bi kasneje enkrat slišal:

»Kaj na Japonskem ste bili in niste videli Kiota?«

Da, boječ sem in zato grem v Kioto. Toda, ker čas deževja nastopi šele 14. junija, imam še dovolj časa. Že zaradi velikega koncerta, ki ga je napovedala kraljevska glasbena akademija v Tokiu, pri mojem dolgem lovu najti sintezo evropskega in azijskega duha sem prav za prav moral slišati, kaj bo napravil iz Mozarta in Beethovna rumeni orkester. Končno sem zadol dobilček. Petdeset japonskih glasbenikov je igralo Mozarta z ritmom krvi in njihova »Edmond« uvertura je zažarela patetično, ne da bi zaplapolala. Trideset let nemškega glasbenega dela je dozorelo tukaj v zapadno-vzhodni zvezi in vsi trije nemški (ali vsaj v Nemčiji šolani) profesorji so želi sadove. Dirigent Lautrup, klavirski virtuoz Leonid Kochanski in koncertna pevka gospa Nettke. Vsi so se priložili potili. Od Lautrupa, navdušenega dirigenta je samo teklo, ko ga je ploskanje (sicer precej zadržano) japonskega občinstva zadrževalo na odru. Ne vem koliko trdih ovratnikov je prepotil tekot šestmesečnih vaj, toda ta, ki ga je imel pri koncertu, bo komaj še za rabo.

Zaradi pravičnosti bom pripomneno, da se je potilo tudi občinstvo. Najbolj nekaj nas Evropejcev med tisoč Japonci. Mi nismo trpeli namreč samo zaradi japonskega maja (ki odgovarja soparnemu nemškemu juliju), ampak tudi zaradi sedežev, ki so napravljeni za kratke japonske noge in s svojevredno krivino za naslon.

Toda vsekakor: koncert je bil zelo lep in mi smo ga zadostno slavili. Najprej pri Kochanskem pri čaju, ki je bil kar najbolj vzpodbudno obdan s čašami za sekt; potem pri Lautrupu z večerjo, ki je presenetljivo izpadla — ker je bil kuhar pri koncertu in je hotel pokazati svoje priznanje — in končno še z zakusko v hotelu »Imperial«, kjer smo pospravili tretjo whisky znamko in nekaj kokoši. Poslovili smo se kakor prijatelji: ne samo, ker mi je Lautrup posodil ovratnik in jez njemu žepni robc, ali ker se je izkazalo, da je pas, ki sem ga nosil jaz, prav za prav last Kochanskega, ampak v glavnem zaradi tega, ker sta oba hotela koncertirati v Kioto, tako da sem mogel tam računati na nekaj varstva pred ameriškimi izletniki in lakomnimi trgovci s starinami.

Naslednje jutro sem odpotoval v Kioto. S težko glavo, ki zaradi tega ni bila nič lažja, ker je bil oddelek hermetično zaprt in se njega potniki smatrali svez zrak za nekaj nevarnega. Bili so preveč ljudje, da bi mi to povedali, toda dala so mi čutili, ko sem odprl okno. Neka mlada dama, ki je bila mlečno-belo šminkana in imela opasano celo premoženje biserov ter povrh vsega še s svojo pri-česko označevala, da je gejša, na tako preplašeno pogledala, kakor da ji ogražam njeno nedolžnost in nek od vetra zagoreli častnik je dobil napad kašlja. Predno sem se mogel opravičiti, je prihitel sprevednik in med več uslužnim pokloni utemeljeval:

»Tunel! Tunel!« (skozi katerega smo se resnično tri ure kasneje peljali).

Te dvanaajsturne vožnje v »luksuznem vlakcu« Tokio-Kioto ne bom tako kmalu pozabil. Vročina je bila okoli 35 stopinj Celzija. Japonci so sicer v svojih hišah snažni, ne pa na vlaku.

Pod »hišac« razumejo prostor, kamor se ne sme stopiti v čevlji. Na vlak pa je treba stopiti s čevlji, torej — sklepa Japonci — ni treba paziti na snago. Vagonski oddelek je kakor cesta, ali točneje poevadano smetišče. Čeprav si je boy v uniformi neprestano dajal opravka z metlo, smo vedno sedeli v mešanici 35 stopinj Celzija, oraznih olupkov, blatnih lesenih sandal, na čisto svežem olju za lase, zelenih čajnih steklenic, košaric za odpadke z ostanki riža, izpljuvki, prepotenimi kimoni, škričljivi s topljivimi sladkarijami in — ne maram nikomur pokvariti okusa. Tudi jaz nisem imel nobene uga in sem zato odšel v jedilni voz. Sicer se vzhodnijski duh ja-

pouskega kuharja ni mogel tako sprijazniti z idejo šunkove palačinke, kakor se je to posrečilo tokijskim godbenikom z Beethovnom, toda tam so bila vsaj okna odprta, da sem mogel prilično opazovati stožec Fudži. Srečni Fudži! Imel je hladno, belo sneženo ogrinjalo, za katerega sem ga zavidal tolikokrat, kolikorkrat je svoje plemenito teme pomolil izza oblakov.

Oblaki so se namreč zgrnili in njihovi viseči trebuhji so sumljivo dišali po času po času deževja.

»Čas deževja nastopi šele 14. junija,« sem miril svoj zanesljivi instinkt. »Kioto bom videl v sijočem senčnem sijju.«

Toda naj bo, ali je japonska kmečka stranka podkupila boga vremena, ali so bili moji poroki tudi v tej točki preveč vtrdni, da bi mi povedali resnico. Ravno ko smo se peljali mimo jezera Biwa, z gričevjem obkroženega japonskega celinskega morja (kar je preveč lepo opisal Dauthendey, da bi si jaz tvegala ponoviti), ravno tukaj so se raztrgali oblaki in začel se naliv, ki sem ga sicer doživel le pri tropskih monsumih.

Nek prijazen sosed je ugotovil:

»Tako bo sedaj deževalo tri tedne naprej.«

Lilo je s takim enakim in stalno prasketajočim padanjem, da nihče ne bi mogel razlikovati, kje preneha jezero Biwa in kje se začne naliv. Naliv nas je spremljal do Kiota (kar ni malenkost, kajti ozkotirna železnica je sedaj hitro drsela navzdol). Tudi v Kioto sament ni prenehal, ampak je napravil našo pot v hotel za neke vrste vodno pantolino.

V hotelu je sedela seveda »party« Amerikancev. Gospodje so imeovali tako vreme »krvava srnatost«, dame so pa menile, da bi imele tak razgled lahko tudi v Detroitu. Jaz sem se odpeljal naprej v šesto nadstropje, kamor me je hotelski ravnatelj spravil s poti z 28 markami dnevn.

Sedaj gledam od zgoraj, kako se gibljejo veliki ploski dežniki iz oljnatega papirja in čisto oddaleč slišim ropotanje hodulj, s katerimi si Japonci pomagajo preko luž. Te sicer tako prijetne hišice z uslošnimi sivimi škodlastimi strehami se zdijo zapore in njihovi veliki, beli, papirnati lampijoni se zdijo kakor mokri capini.

Japonsko je treba videti tudi v dežju, samo s češnjevimi cvetovi ni opravljeno.